

Vi må leve med ORMSTUKNE ÆBLER

Man siger, at det er bedre at finde en hel end en halv orm i et æble – en positiv tilgang til en ellers uheldig situation. Som æbledyrkere må vi lære at forholde os til andre organismer i haven og acceptere, at ikke alle frugter bliver perfekte.

TEKST OG FOTO: MAGNUS GAMMELGAARD, GARTNERITEKNIKER

▲ Æbleviklerens larve kan skjule sit indgangshul med et blad.

◀ Et tydeligt tegn på, at æblevikleren har været på spil.

der skal der graves gange. Materialet fra udgravningen passerer gennem larven, der optager næringsstofferne og afleverer affaldet som "ormemel". Det ses yderst på frugten ved indgangshullet eller ved en ny "aflastningsboring".

Når larverne efter en måneds tid er fuldvoksne, forlader de frugten for at finde et sted hvor de kan spinde en kokon og forpuppe sig. Her er der to muligheder: Hvis frugten hænger på træet, finder de sig et skjulested på træet, for eksempel i en sprække i barken. Men hvis larverne er så uheldige, at æblet er faldet til jorden, er det sværere at finde et passende sted, og mange overlever derfor ikke.

“Orm” i æblerne er et resultat af en lille sommerfugls besøg i æbletræet. Sommerfuglen hedder æblevikler, *Cydia pomonella*, og dens larver går benhårdt efter de lækre æblekerner. Undervejs får de lavet betydelige skader i æblet, som vi ser som “orm”. Hele miseren starter en stille sommeraften i begyndelsen af juni.

DUFTEN AF SEX

Når temperaturen kommer over 15 grader, sidder æbleviklerhunnerne i skumringen i frugtræet og udsender feromoner – duftstoffer, der skal tiltrække hannerne. Blot få molekyler i luften får hannerne til at vejre med følehornene på kilometers afstand – det er datingtid. Måske når de ikke frem den før-

ste aften, men der går ikke længe, før de har parret sig med hannerne, og æglægningen kan begynde. Vi ser ikke æggene på bladene eller på de nysatte frugter og kun sjældent de små nyklækkede larver. I omkring otte dage er de “udenfor”, hvor de også kan spise lidt af bladene, men herefter går de om bord i frugten.

LARVER KØRER PÅ KERNEKRAFT

Tit går larverne ind via blomsterenden af æblet, især hvis det drejer sig om små frugter. Det er nemlig den letteste adgang til de lækre energirige æblekerner, som er deres endelige mål. I andre tilfælde, og i reglen i de større æbler, kommer de ind til det indre gennem selve frugtkødet. Under alle omstændighe-

VARME GIVER FLERE HOLD LARVER

Visse år angriber larverne så tidligt, at de hullede frugter falder af. Der er som regel rigeligt med æbler på træet, så denne naturlige frugt-udtynding er udmærket. Andre år kommer larverne senere, og æblerne er blevet så store, at de bliver hængende på træet, og så kan vi ikke opbevare æblerne til senere brug, men må forvandle dem til most og æblemos med det samme. Larver kan findes hele sæsonen fra juli til september.

I varme sæsoner kan æbleviklerne nå at udvikle to generationer i løbet af sommeren. Den seneste generation er den, der er mest generende, da angrebet går ud over de store, lækre frugter, som det også bliver svært at lagre.

FAKTA OM ÆBLEVIKLEREN (CYDIA POMONELLA)

Den voksne sommerfugl	Ca. 1 cm lang med et vingefang på 1,5-2 cm. Forvingerne er grålige med mørkere og lysere tværstriber og en metalskinnende mørk plet ved spidsen. Flyver i begyndelsen af juni måned, i varme år allerede fra slutningen af maj. Ligesom andre sommerfugle udsender hunnerne feromoner (kønsdufte), der tiltrækker hannerne.
Æg	Måler 1,3 x 1 mm. De er flade med et gennemsigtigt udseende. Lægges på blade og små frugter, hvor de klæbes fast. Klækker efter ca. 14 dage.
Larve	Larverne bliver 18-20 mm lange og er blegt lyserøde med et sort hoved. Udviklingen varer tre-fire uger. Larven gnaver sig gennem blomsten ved tidlige angreb – ved sene angreb også gennem frugtæggen. Gnaver i både æbler og pærer.
Kokon	En 8-10 mm lang, gulligbrun til mørkebrun, silkeagtig kokon, der spindes i revner og ved barkflader, hvor overvintringen foregår. Forpupningen sker det følgende forår.

Æbleviklerhannen er en ganske uanseelig sommerfugl, der er svær at få øje på, da den kun er cirka en centimeter.

Æbleviklerens larve.

ÆBLEENTUSIASTENS STRATEGIER TIL AT BEKÆMPE ÆBLEVIKLEREN

Biodiversitet	I naturen findes snyltehvepse, der lægger deres æg i æbleviklernes æg, så der ikke udvikles larver – så sørg for varieret beplantning i haven, så de kan trives. Fugle spiser larver og kokoner, hvis de kan finde dem. Så sørg godt for fuglene i din have. Høns, der spiser larver fra de nedfaldne frugter, har muligvis også en positiv effekt.
Fjern angrebne frugter	Pluk angrebne frugter, eller ryst dem ned fra træet, og saml nedfaldsfrugt på jorden, inden larven forlader dem. Det kan nedsætte antallet i den kommende sæson, men du kan ikke undgå, at æbleviklere fra nabohaven flyver ind i din.
Feromonfælder	Hanner kan fanges i feromonfælder, der indeholder kapsler med duftstof, der lokker dem og en limbund, hvor de bliver fanget. Fælden kan give en indikation af, hvornår viklerne flyver og æglægningen sker, og hvor mange voksne der er i området, men fælden har ingen bekæmpelsesvirkning.
Sprøjtemiddel	Dipel er et biologisk middel, der indeholder bakterien <i>Bacillus thuringiensis</i> var. <i>kurstaki</i> . Det virker kun i den periode, hvor larverne befinder sig uden for æblet. Brug feromonfælden til at finde ud af, hvornår du skal sprøjte. Sprøjt, 10-12 dage efter at der er fanget 15 hanner pr. uge i klisteret. Der skal sprøjtes flere gange i løbet af sæsonen.
Pappbælter	Sæt bælter af bølgepap omkring stammen. Larverne vil opfatte pappet som et godt overvintringssted og slå sig ned her. Bælterne med larverne om bord kan nemt pilles af og fjernes inden vinteren.